

**PREZES URZĘDU
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA WE WROCŁAWIU**

50-413 Wrocław, ul. Walońska 3-5
tel. (0-71) 34 46-587, (0-71) 34-05-920, fax (0-71) 34-05-922
E-mail: wroclaw@uokik.gov.pl

RWR 561 - S - 4/2001/JB

Wrocław, dn. 9.07.2001 r.

Decyzja DL WR 16 /2001

Na podstawie art. 104 kpa i art. 11 ust. 1 w związku z art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po rozpoznaniu wszczętej z urzędu sprawy przeciwko Wałbrzyskiemu Związkowi Wodociągów i Kanalizacji z siedzibą w Wałbrzychu **nie stwierdza** się stosowania przez ten podmiot praktyki ograniczającej konkurencję, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw wody i odbioru ścieków w Wałbrzychu, w wyniku bezpośredniego narzucania cen nadmiernie wygórowanych w wysokości 2,20 zł/m³ (netto) za dostawy wody dla gospodarstw domowych i 1,38 zł/m³ (netto) za odprowadzanie ścieków z gospodarstw domowych.

UZASADNIENIE

I. Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura (UOKiK) we Wrocławiu wpłynęła dnia 12.03.2001 r. skarga Miejskiego Komitetu Obywatelskiego w Wałbrzychu na Wałbrzyski Związek Wodociągów i Kanalizacji dotycząca cen za dostawy wody i odprowadzanie ścieków dla gospodarstw domowych. Komitet stwierdził m.in., iż w ciągu półtora roku cena wody w Wałbrzychu wzrosła o 30% i aktualnie jest najwyższą ceną na „Podsudociu”.

(Dowód : karta 1).

1.1. W związku z powyższym - z uwagi na to, iż Miejski Komitet Obywatelskiego nie posiadał legitymacji prawnej do wszczęcia postępowania

administracyjnego w trybie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, zwanej dalej ustawą antymonopolową, Prezes Urzędu, kierując się interesem publicznym, wszczął z urzędu dnia 18 kwietnia 2001 r. postępowanie administracyjne przeciwko Wałbrzyskiemu Związkowi Wodociągów i Kanalizacji w Wałbrzychu, zwanemu dalej „WZWiK”, w sprawie nakazania zaniechania przez ten podmiot praktyki ograniczającej konkurencję polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw wody i odbioru ścieków w Wałbrzychu, w wyniku bezpośredniego narzucania cen nadmiernie wygórowanych w wysokości 2,20 zł/m³ (netto) za dostawy wody dla gospodarstw domowych i 1,38 zł/m³ (netto) za odprowadzanie ścieków z gospodarstw domowych, co mogło stanowić naruszenie art. 8 ust. 2 pkt 1 powołanej wyżej ustawy.

(Dowód : karta 31, 32).

1.2. W odpowiedzi na postawiony zarzut WZWiK, pismem z dnia 27 kwietnia 2001 r. stwierdził, że zarzut stosowania cen nadmiernie wygórowanych za dostawy wody i odprowadzanie ścieków dla gospodarstw domowych jest bezpodstawny. WZWiK jako osoba prawna działa na własnym rozrachunku i utrzymuje się z własnych dochodów, nie otrzymując dotacji z budżetu państwa ani z gmin - członków Związku. Wysokość przedmiotowych opłat w Wałbrzychu jest ściśle powiązana z warunkami w jakich działa WZWiK, które można zaliczyć do jednych z najtrudniejszych w kraju.. Górzysty region (wiąże się z większymi nakładami aby utrzymać odpowiednie ciśnienie w instalacji wodociągowej), likwidacja kopalń i ubożenie społeczeństwa (wysokie bezrobocie) spowodowało załamanie lokalnego rynku sprzedaży wody i odbioru ścieków np. porównując plan na 2001 r. do wykonania planu za 1994 r. stwierdza się spadek sprzedaży wody o 50%, a ścieków o 51%. Jednocześnie, region wałbrzyski jest ubogi w wodę, woda tłoczona jest z ujęć wody z Marciszowa (28 km) oraz z około 100 ujęć głębinowych. Skutkuje to tym, iż jest relatywnie długa ilość sieci wodociągowej (750 km) w stosunku do ciągle spadającej sprzedaży. Wskaźnik sprzedaży wody wynosi w Wałbrzychu 11 466 m³/km/rok i jest znacznie niższy od takiego wskaźnika w Legnicy (30 000 m³/km/rok) czy we Wrocławiu (41 666 m³/km/rok). Ustosunkowując się do zarzutu postawionego w postanowieniu o wszczęciu postępowania administracyjnego Uczestnik wykazał, iż w innych miejscowościach przedmiotowe opłaty oraz ich dynamika kształtują się na podobnym poziomie jak w Wałbrzychu. Wskaźnik rentowności WZWiK za 2000 r. wynosi 2,5%, odnotowując znaczny spadek w stosunku do roku ubiegłego. Związek ma trudną sytuację finansową, ponieważ wdrażając poszczególne dyrektywy Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska musi ponosić dodatkowe nakłady inwestycyjne. Uczestnik zaakcentował, iż 80% kosztów wchodzących w skład ceny kalkulacyjnej wody, są to koszty stałe wynikające z procesów

technologicznych produkcji i dostarczania wody oraz warunków w jakich działa Związek.

(Dowód : karta 35-40)

II. Przeprowadzone przez organ antymonopolowy postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie następującego stanu faktycznego :

2.1. Uczestnik : Wałbrzyski Związek Wodociągów i Kanalizacji (WZWiK) został utworzony w 1991 r. na podstawie uchwał Rad Gmin :

- Boguszów Gorce,
- Czarny Bór,
- Głuszyca,
- Jedlina Zdrój,
- Marciszów,
- Mieroszów,
- Stare Bogaczowice,
- Szczawno Zdrój,
- Świebodzice,
- Walim,
- Wałbrzych.

Powyższe Gminy powierzyły utworzonemu przez nie związkowi międzygminnemu (WZWiK), całość zadań z zakresu wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych.

Osobowość prawną WZWiK nabył z dniem wpisu do rejestru związków międzygminnych pod nr 15 - prowadzonym przez Prezesa Rady Ministrów, tj. 24.06.1991 r.

(Dowód : karta 47-56).

2.2. Do realizacji swoich zadań statutowych WZWiK powołał zakład budżetowy o nazwie Wałbrzyski Zakład Wodociągów i Kanalizacji, który zajmuje się m.in.

:

- ujmowaniem wody surowej i jej uzdatnianiem,
- zapewnieniem ciągłości dostaw wody systemem wodociągowym,
- odbiorem i oczyszczaniem ścieków,
- kontrolą laboratoryjną i badaniem wody i ścieków.

Ponadto wykonuje prace remontowe, konserwacyjne i inwestycyjne związane z siecią i urządzeniami wodno - kanalizacyjnymi.

(Dowód : karta 105).

2.3. Opłatę za wodę i ścieki ustala Zgromadzenie WZWiK w oparciu o §10 pkt 8 Statutu.

(Dowód : karta 49).

2.4. Stawki opłat - wraz z ich kalkulacją - za świadczone przez Uczestnika usługi w latach 2000 - 2001 wynosiły :

2000 r.

tabela nr 1

Koszty	ŚCIEKI gospodarstwa domowe	ŚCIEKI przemysł i poz. odbiorcy
Koszty stałe	6 674 358	5 089 602
Płace + narzuty	2 057 364	1 197 658
Remonty	798 661	465 043
Pozostałe koszty	1 042 875	353 209
Koszty wydziałowe	488 881	284 665
Koszty ogólnozakładowe	2 286 577	774 437
Amortyzacja	0	2 014 290
Koszty zmienne	1 262 875	427 721
Opłata za gosp. korz. ze środow.	628 827	212 976
Energia	483 710	163 827
Materiały do oczyszczania	150 338	50 918
Razem koszty	7 937 233	5 517 323
Narzut zysku	0	882 772
Ogółem koszty	7 937 233	6 400 095
Sprzedaż ogółem (m³)	6 306 942	2 133 612
Jednostkowa cena stosowana	1,20	3,00
Jednostkowa cena kalkulacyjna	1,26	3,00
Jednostkowa różnica	-0,06	0,00

Źródło danych w tabeli : karta 90, 93

tabela nr 2

Koszty	WODA gospodarstwa domowe	WODA przemysł i poz. odbiorcy
Koszty stałe	13 210 751	5 155 452
Płace + narzuty	2 436 365	1 044 157
Remonty	4 662 541	1 998 232
Pozostałe koszty	2 640 601	861 523
Koszty wydziałowe	1 163 239	498 531

Koszty ogólnozakładowe	2 308 005	753 009
Koszty zmienne	2 804 867	915 116
Opłata za gosp. korz. ze środków.	366 978	119 730
Energia	2 234 188	728 926
Materiały do uzdatniania	203 701	66 460
Razem koszty	16 015 618	6 070 568
Sprzedaż ogółem	6 834 760	2 225 228
Jednostkowa cena stosowana	1,95	2,65
Jednostkowa cena kalkulacyjna	2,34	2,73
Jednostkowa różnica	- 0,39	-0,08

Źródło danych w tabeli : karta 91, 92

2001 r. (Plan)

tabela nr 3

Koszty	ŚCIEKI gospodarstwa domowe	ŚCIEKI przemysł i poz. odbiorcy
Koszty stałe	6 700 000	5 610 000
Płace + narzuty	1 500 000	1 500 000
Remonty	2 400 000	1 610 000
Pozostałe koszty	800 000	1 000 000
Koszty wydziałowe	600 000	300 000
Koszty ogólnozakładowe	1 400 000	1 200 000
Koszty zmienne	1 304 000	900 000
Opłata za gosp. korz. ze środków.	604 000	100 000
Energia	600 000	500 000
Materiały do oczyszczania	100 000	300 000
Razem koszty	8 004 000	6 510 000
Sprzedaż ogółem	5 800 000	2 100 000
Jednostkowa cena stosowana	1,38	3,10
Jednostkowa cena kalkulacyjna	1,38	3,10
Jednostkowa różnica	0,00	0,00

Źródło danych w tabeli : karta 95

tabela nr 4

Koszty	WODA gospodarstwa domowe	WODA przemysł i poz. odbiorcy
Koszty stałe	12 740 000	4 564 184
Płace + narzuty	3 000 000	1 200 000
Remonty	5 640 000	1 250 000
Pozostałe koszty	1 200 000	1 034 184
Koszty wydziałowe	900 000	580 000
Koszty ogólnozakładowe	2 000 000	500 000

Koszty zmienne	1 670 000	1 165 816
Opłata za gosp. korz. ze śradow.	300 000	265 816
Energia	1 200 000	800 000
Materiały do oczyszczania	170 000	100 000
Razem koszty	14 410 000	5 730 000
Sprzedaż ogółem	6 550 000	2 050 000
Jednostkowa cena stosowana	2,20	2,80
Jednostkowa cena kalkulacyjna	2,20	2,80
Jednostkowa różnica	0,00	0,00

Źródło danych w tabeli : karta 94

2.5. Z powyższych danych wynika, że dla gospodarstw domowych WZWiK ustala niższe opłaty za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków niż dla przemysłu i pozostałych odbiorców. Należy jednakże zaakcentować, iż Wałbrzyski Zakład Wodociągów i Kanalizacji będący eksploatatorem sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie działania WZWiK prowadzi kalkulację cen jednostkowych odrębnie dla gospodarstw domowych i odrębnie dla przemysłu i innych odbiorców. Zakład prowadzi ewidencję sprzedaży, w której wyróżnia się przychody odrębnie dla gospodarstw domowych i odrębnie dla przemysłu i innych odbiorców. Jednocześnie Zakład ewidencjonuje koszty oddzielnie dla gospodarki wodnej, ściekowej oraz pozostałej działalności.

Kalkulacji kosztów jednostkowych wody i ścieków (koszty zmienne, koszty ogólnozakładowe i pozostałe koszty) z podziałem na gospodarstwa domowe oraz przemysł i innych odbiorców Uczestnik dokonuje proporcjonalnie do ilości sprzedaży :

tabela nr 5

Struktura sprzedaży wody i odbioru ścieków wg grup odbiorców w 2000 r.		
	WODA	ŚCIEKI
Gospodarstwa domowe	75,4%	74,7%
Przemysł i inni odbiorcy	24,6%	25,3%

Źródło danych w tabeli : karta 81

Dla rozliczenia pozycji kosztowych : płace + narzuty, remonty i koszty wydziałowe, zastosowano klucz technologiczny uzależniony od ilości awarii :

tabela nr 6

Struktura awarii sieci wodno - kanalizacyjnej wg grup odbiorców w 2000 r.		
	WODA	ŚCIEKI
Gospodarstwa domowe	70,0%	63,2%
Przemysł i inni odbiorcy	30,0%	36,8%

Źródło danych w tabeli : karta 82

2.6. UOKiK zbadał prawidłowość danych zawartych w kalkulacjach jednostkowych przedmiotowych opłat za 2000 r. i stwierdził, że zostały one dokonane zgodnie z przedstawionymi powyżej kluczami podziałowymi kosztów.

Kalkulacja cen za 2001r. jest podana w wielkościach planistycznych, które mają być weryfikowane w trakcie roku.

2.7. Przedstawiona przez Uczestnika kalkulacja cen nie zawsze zawiera koszty amortyzacji. Oznacza to, iż występuje brak środków pieniężnych na odtworzenie majątku, co skutkuje dekapitalizacją środków trwałych. W 2000 r. jedynie w grupie przemysł i inni odbiorcy dokonano odpisów amortyzacyjnych, związanych m.in. z rozbudową i modernizacją oczyszczalni ścieków (w Cierniach) dla tej grupy dostawców ścieków. W planowanej kalkulacji opłat za wodę i ścieki na 2001 r. WZWiK nie uwzględnił amortyzacji dla żadnej grupy odbiorców.

(Dowód : karta 83, 85-95, 104).

2.8. Wyniki finansowe WZWiK przedstawiają się następująco :

tabela nr 7

[tajemnica przedsiębiorstwa]

Z powyższej tabeli wynika, iż rentowność która wynosiła w 1999 r. [tajemnica przedsiębiorstwa] zmniejszyła się w 2000 r. do [tajemnica przedsiębiorstwa]

2.9. Narzut zysku kalkulacyjnego w stosunku do kosztów własnych jest malejący i np. w latach 2000 - 2001 dla wody - we wszystkich grupach odbiorców - wynosi 0%, a dla ścieków ma w ww. okresie tendencję malejącą (w 2000 r. dla gospodarstw domowych wynosił 0%, a dla pozostałych odbiorców 16%, natomiast w 2001 r. dla wszystkich grup odbiorców ww. narzut zysku jest równy 0%).

(Dowód : karta 85-95).

2.10. Wyższa opłata za wodę dla przemysłu i pozostałych odbiorców wynika m.in. z wyższych opłat za pobór wody ze środowiska wynikających z Rozporządzenia Rady Ministrów z 27 grudnia 1993 r. w sprawie opłaty za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych (Dz.U. nr 133 poz. 637 ze zm). Obowiązująca od 1 stycznia 2001 r. nowelizacja ww. Rozporządzenia przewiduje np., iż opłata za 1m³ wody podziemnej - na terenie województwa dolnośląskiego - pobranej dla zaopatrzenia ludności wynosi 2,08 gr., a za wodę podziemną pobraną dla celów produkcyjnych 31,36 gr. za 1m³.

W przypadku ścieków wyższe opłaty dla przemysłu i pozostałych odbiorców wynikają m.in. z wyższych opłat za wprowadzenie ładunków zanieczyszczeń w ściekach odprowadzonych do wód lub do ziemi, np. opłaty za zrzut 1 kg zanieczyszczeń kształtują się na poziomie od 8,16 zł. dla przemysłu chemicznego do 0,816 zł. dla kanalizacji sanitarnej (wskaźnik BZT 5).

(Dowód : karta 106, 107).

2.11. Stan środków obrotowych :

- na dzień 1.01.2000 r. wynosił 2 091 175 zł.

- na dzień 31.12.2000 r. wynosił 119 795 zł.

zmniejszenie = 1 971 380 zł.

(Dowód : karta 83).

2.12. W 2000 r. na sprzedaży wody WZWiK poniósł stratę w obu grupach odbiorców, która wyniosła łącznie 2 861 549 zł., z tego w grupie przemysł i pozostali odbiorcy strata wyniosła 173 790 zł, a w grupie gospodarstwa domowe aż 2 687 759 zł.

Na odbiorze ścieków w 2000 r. Uczestnik w grupie gospodarstw domowych poniósł stratę w wysokości 378 416 zł. W grupie przemysł i pozostali odbiorcy uzyskano wynik neutralny (sprzedaż po kosztach własnych).

(Dowód : karta 82, 83, 90-93).

2.13. Dodatni wynik finansowy za 2000 r. w wysokości 878 620 zł. - pomimo straty na sprzedaży wody i ścieków - Uczestnik uzyskał m.in. dzięki zyskowi w wysokości 1 211 269 zł. z działalności pozostałej (ubocznej) - prac remontowych, konserwacyjnych i inwestycyjnych związanych z siecią i urządzeniami wodno - kanalizacyjnymi, usług w zakresie wykonywania połączeń do sieci, zakładania, napraw i legalizacji wodomierzy - oraz wskutek zmniejszenia się o 1 971 380 zł. stanu środków obrotowych.

(Dowód : karta 48, 49, 82, 83)

2.14. W 2000 r. na terenie działalności WZWiK stwierdza się największy w latach 1994 - 2000 spadek sprzedaży wody i ścieków, który wynosi w przypadku : wody 15,6 %, ścieków 16,2% w stosunku do 1999 r.

(Dowód : karta 41).

Należy zaakcentować, iż spadek ten był w przypadku dostaw wody dla grupy przemysł i inni odbiorcy większy niż dla gospodarstw domowych. Spadek ilości odprowadzanych ścieków był jednakowy dla obu grup odbiorców:

tabela nr 8

Spadek sprzedaży wody i ścieków w 2000 r. w stosunku do roku ubiegłego wg grup odbiorców		
	WODA	ŚCIEKI
Gospodarstwa domowe	13,8%	16,2%
Przemysł i inni odbiorcy	20,7%	16,2%

Źródło danych w tabeli : karta 41.

2.15. Przedmiotowe opłaty w pobliskich miejscowościach oraz w innych miastach o podobnej wielkości kształtowały się następująco :

**Ceny netto w zł. za 1 m³ wody i ścieków dla gosp. domowych
oraz ich dynamika w latach 1999-2001**

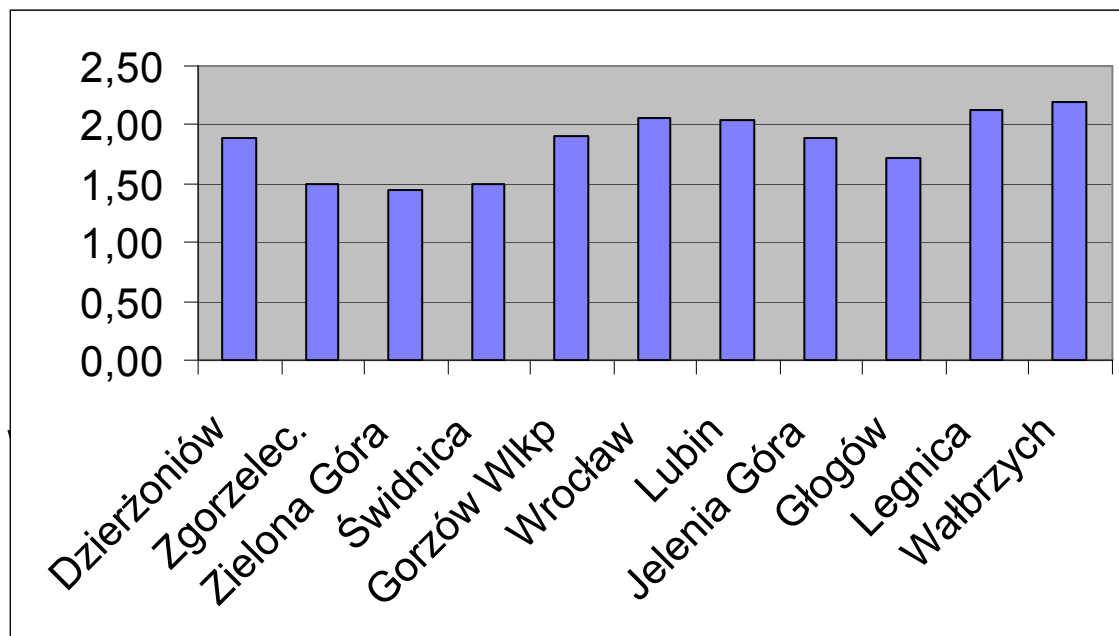
tabela nr 9

Lp	Miejscowość	woda			dynamika % 1999- 2001	ścieki			dynamika % 1999- 2001
		1999	2000	2001	woda	1999	2000	2001	ścieki
1.	Dzierżoniów	1,50	1,65	1,88	125%	1,15	1,28	1,50	130%
2.	Zgorzelec.	1,32	1,32	1,50	114%	0,96	0,96	1,14	119%
3.	Zielona Góra	1,27	1,36	1,44	113%	0,75	0,80	0,85	113%
4.	Świdnica	1,25	1,34	1,49	119%	1,48	1,65	1,82	123%
5.	Gorzów Wlkp	1,34	1,69	1,90	142%	1,60	1,87	2,14	134%
6.	Wrocław	1,51	1,64	2,05	136%	1,01	1,19	1,46	123%
7.	Lubin	1,60	1,64	2,04	128%	1,05	1,26	1,70	162%
8.	Jelenia Góra	1,40	1,50	1,89	135%	1,30	1,41	2,52	194%
9.	Głogów	1,23	1,38	1,72	140%	1,29	1,45	2,42	188%
10.	Legnica	1,71	1,79	2,12	124%	1,24	1,52	1,85	149%
11.	Wałbrzych	1,80	1,95	2,20	122%	1,10	1,20	1,38	125%

Źródło danych w tabeli : karta 68 - 79, 94, 95

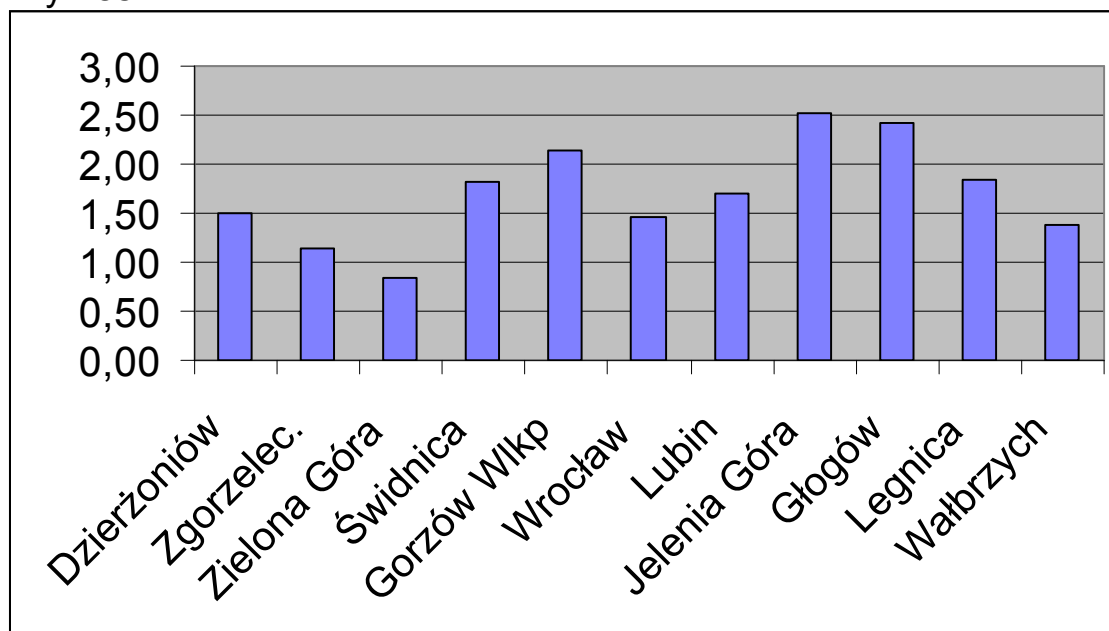
**Wysokość opłat za wodę dla gospodarstw domowych w 2001 r.
(w zł.)**

wykres 1

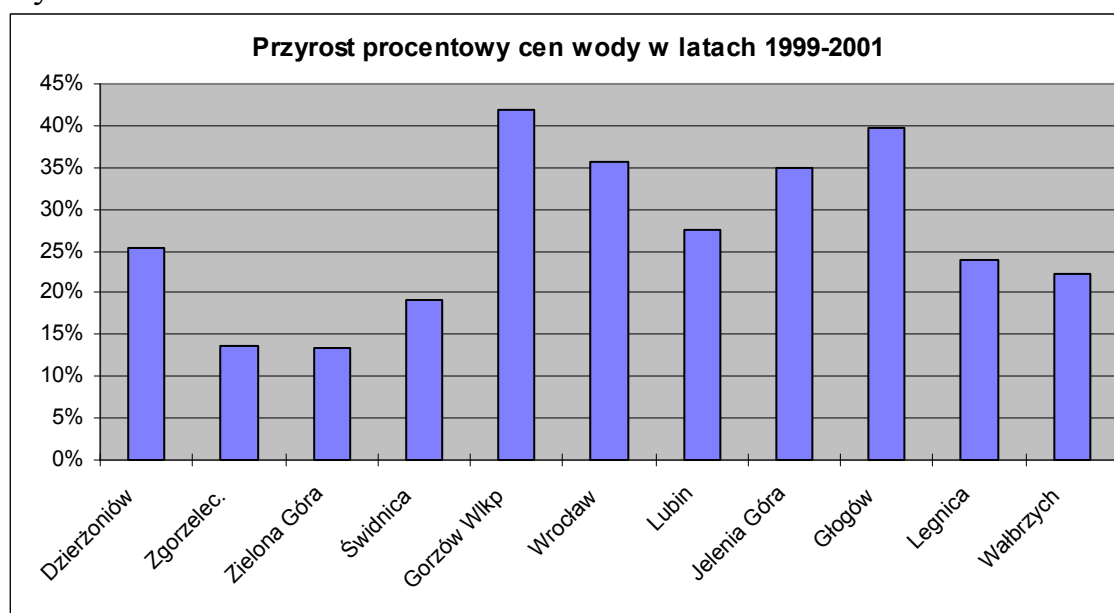

**Wysokość opłat za ścieki dla gospodarstw domowych w 2001 r.
(w zł.)**

wykras 2

wykras 3

wykras 4

2.16. Z powyższych danych wynika, iż cena netto 1 m³ wody (w zł.) dla gospodarstw domowych w ww. miastach kształtowała się w granicach :

1999 r. - 1,23 - 1,80

2000 r. - 1,34 - 1,95

2001 r. - 1,44 - 2,20

a 1 m³ ścieków :

1999 r. - 0,75 - 1,81

2000 r. - 0,80 - 1,95

2001 r. - 0,85 - 2,52

Porównując te dane można zauważyć, że ceny wody i ścieków w Wałbrzychu plasowały się na poziomie cen średnich w przypadku ścieków oraz na poziomie cen wysokich (były cenami najwyższymi) w przypadku wody.

W celu wszechstronnego wyjaśnienia sprawy Urząd poddał także analizie dynamikę wzrostu cen za dostarczaną wodę i odprowadzane ścieki dla gospodarstw domowych w latach 1999 - 2001 w Wałbrzychu oraz innych miastach woj. dolnośląskiego i lubuskiego (por. tabela nr 9).

Z powyższych danych wynika, że dynamika wzrostu ceny 1m³ wody dla gospodarstw domowych w 2001 r. w stosunku do roku wyjściowego tj. 1999

była najwyższa w Gorzowie Wlkp (wzrost ceny o 42%), a najniższa w Zielonej Górze (wzrost ceny o 13%).

W przypadku ścieków największa dynamika wzrostu przedmiotowej opłaty w ww. okresie wystąpiła w Jeleniej Górze (wzrost ceny o 94%), a najniższa w Zielonej Górze (wzrost ceny o 13%).

Z przedstawionych danych wynika, iż wzrost opłat za wodę (22%) i ścieki (25%) dla gospodarstw domowych w Wałbrzychu w latach 1999 - 2001 kształtował się na poziomie średnim wśród badanych miast.

2.17. Ceny za wodę dla gospodarstw domowych w miastach województwa śląskiego (podobnie jak w Wałbrzychu teren pokopalniany) :

tabela nr 10

Ceny netto w zł. za 1 m³ wody dla gosp. domowych w miastach województwa śląskiego w 2001 r.	
Katowice	2,95
Bytom	2,95
Chorzów	2,98
Będzin	2,90
Gliwice	2,55
Sosnowiec	2,93

Źródło danych w tabeli : karta 100, 101

Z przedstawionych danych wynika, że cena wody dla gospodarstw domowych w Wałbrzychu (2,20 zł. netto) jest znacznie niższa od podobnych cen w ww. miastach woj. śląskiego.

III. Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, organ antymonopolowy zważył co następuje :

Uczestnik postępowania, będący związkiem gmin jest przedsiębiorcą (związkiem przedsiębiorców) w rozumieniu art. 4 ustawy antymonopolowej, powołanym do wykonywania zadań własnych gminy w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty. Odnoszą się zatem do niego wprost regulacje tej ustawy przeciwdziałające stosowaniu praktyk ograniczających konkurencję. Wprawdzie organy antymonopolowe nie mają kompetencji w prawnoprocesowych formach postępowania uchylania uchwał gmin z zakresu

administracji publicznej, gdyż należy to do kompetencji sądu administracyjnego, to jednak są one władne oceniać, czy określone działania wywierające skutki na rynku - w tym również treść uchwał gmin - stanowią przejaw praktyki ograniczającej konkurencję. W świetle uchwały Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 września 1994 r. w sprawie powszechnie obowiązującej wykładni art. 85 i 87 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (j.t. Dz. U. z 1996 r. Nr 13, poz. 74 ze zm.), możliwe jest ustanowienie przez ustawodawcę kontroli lub nadzoru nad określonymi formami prawnymi działalności komunalnej gminy wykonywanego w innym trybie i przez inne organy działające za pomocą sobie właściwych środków prawnych. Takiego charakteru nie można odmówić organom działającym na podstawie ustawy antymonopolowej. Przepisy tej ustawy mają zatem odpowiednie zastosowanie do gminy. W myśl powyższego, oznacza to, że tak gmina, jak i podmioty gospodarcze, którym powierzyła wykonywanie swych zadań, mają obowiązek przestrzegania reguł ustawy antymonopolowej (wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 24 kwietnia 1996 r., sygn. akt XVII Amr 34/95).

Jeżeli chodzi o zarzut stawiany WZWiK, to do stwierdzenia praktyki ograniczającej konkurencję określonej w art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej muszą być spełnione łącznie dwie przesłanki :

- 1) posiadanie przez przedsiębiorcę pozycji dominującej na rynku krajowym lub lokalnym,
- 2) narzucenie z racji posiadanej siły rynkowej rażąco zawyżonej ceny w stosunku do wartości świadczenia.

Ad 1. Art. 4 pkt 9 ustawy antymonopolowej definiuje pozycję dominującą jako *pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znaczącym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów ; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%*. Ponieważ zachowania podmiotów odbywają się w strukturze rynkowej istotne znaczenie dla niniejszej sprawy ma określenie rynku właściwego, zdefiniowanego w art. 4 pkt 8 ustawy antymonopolowej.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Antymonopolowego w sprawach o stosowanie praktyk monopolistycznych, należy dążyć do możliwie wąskiej segmentacji rynku. Im węższej, bardziej szczegółowo, jak wskazuje Sąd Antymonopolowy w orzeczeniu z dnia 4 października 1993 r. (sygn. akt XVII Amr 29/93, Wokanda 1994 r. Nr 3) uda się wyodrębnić rynek, tak w ujęciu produktowym (przedmiotowym), jak i terytorialnym, tym większy w nim udział może mieć określony przedsiębiorca, co wyznacza poziom jego dominacji i zarazem wskazuje ograniczenia jakie stwarza mu ustawa antymonopolowa. W

przeciwnym bowiem przypadku trudno byłoby znaleźć podmiot o pozycji dominującej co powodowałoby, iż ograniczenia antymonopolowe straciłyby sens. Rynek w znaczeniu przedmiotowym odnosi się do towarów w rozumieniu art. 4 pkt 6 ustawy antymonopolowej (m.in. rzeczy, usługi). W przedmiotowej sprawie towarem oferowanym nabywcom przez Uczestnika postępowania jest **usługa dostawy wody i odprowadzania ścieków**. Tak więc w aspekcie produktowym WZWIK operuje na rynku dostaw wody i odprowadzania ścieków.

Z uwagi na technologię dostarczania wody (siecią wodociagową) i odprowadzania ścieków (siecią kanalizacyjną) rynek w aspekcie geograficznym wyznaczany jest przez sieć wodno-kanalizacyjną należącą do Uczestnika postępowania. Na rynku dostaw wody i odprowadzania ścieków w Wałbrzychu Uczestnik jest monopolistą naturalnym (sieciowym), gdyż jest właścicielem (dysponentem) jedynej występującej tam sieci wodno-kanalizacyjnej. To właśnie dzięki sieci, Uczestnik w stosunku do swoich odbiorców posiada pozycję **monopolu naturalnego**. Na tak wyznaczonym rynku właściwym Uczestnik nie spotyka się z żadną konkurencją, w związku z czym zajmuje niekwestionowaną pozycję dominującą. Posiada zatem na tym rynku siłę gospodarczą, przy użyciu której może zapobiegać nie tylko efektywnej konkurencji, ale i działać w dużym stopniu niezależnie od zachowania swych kontrahentów, a w szczególności eksploatować swoją pozycję rynkową ich kosztem.

W związku z powyższym została spełniona pierwsza z przesłanek art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy antymonopolowej, tj. posiadanie pozycji dominującej.

Spełnienie przez Uczestnika powyższej przesłanki potwierdzone jest także w orzecznictwie Sądu Antymonopolowego (np. wyrok S.A. z dnia 7 października 1998 r. sygn. akt XVII Ama 44/98), który stanowi, **iż do podmiotów posiadających pozycję tzw. naturalnego monopolisty odnoszą się zakazy nadużywania pozycji dominującej.**

Ad 2. Jeżeli chodzi o drugą przesłankę hipotezy art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej tj. pobieranie nadmiernie wygórowanych opłat za dostawę wody i ścieków to należy wskazać, iż miernikami pomocnymi przy określeniu ceny nadmiernie wygórowanej są :

- miernik kosztów (kalkulacja wody),
- porównanie cen 1 m³ wody i ścieków w Wałbrzychu z cenami obowiązującymi w innych miastach,
- miernik dynamiki wzrostu cen wody i ścieków w Wałbrzychu i innych miastach w latach 1999 - 2001,
- wielkość zysku na sprzedaży 1 m³ wody i ścieków.

W oparciu o dostarczone przez Uczestnika kalkulacje kosztów oraz inne dokumenty Urząd nie dopatrywał się aby kalkulacja ceny 1 m³ wody i ścieków była sporządzona niezgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Ceny dostarczania wody i odprowadzania ścieków kalkulowane są na podstawie art. 107 ust. 3 ustawy z dnia 24 października 1974 r. - Prawo wodne (Dz. U. Nr 38, poz. 230 ze zm.) oraz ww. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 października 1998 r. Z przytoczonych powyżej aktów prawnych wynika, iż podstawę do ustalania przedmiotowych opłat stanowią planowane roczne koszty utrzymania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych powiększone o narzut zysku. Cenę 1 m³ wody i ścieków ustala się dzieląc podstawę czyli planowane koszty własne przez planowaną ilość pobranej wody i wprowadzanych ścieków w danym okresie.

Należy jednak zaakcentować, iż stosowanie wyłącznie kryteriów kosztowych przy badaniu możliwości stosowania przez WZWiK cen nadmiernie wygórowanych nie byłoby miarodajne, gdyż podmiot o pozycji dominującej nie poddawany konfrontacji ze strony konkurentów ma łatwą możliwość w kalkulowaniu do ceny pozornych kosztów działalności, co jest z drugiej strony trudne do udowodnienia. Dlatego, aczkolwiek podstawą dla ustalania opłat za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków winny być kryteria kosztowe wskazane w § 3 ust. 2a cytowanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 października 1998 r., niemniej jednak ich wysokość nie może w ostatecznym rozrachunku nadmiernie różnić się od opłat pobieranych przez konkurentów działających w podobnych warunkach na innych rynkach. Innymi słowy należy porównać ceny stosowane przez taki podmiot (w niniejszej sprawie przez WZWiK) z cenami potencjalnych konkurentów prowadzących tożsamą działalność, ale na innych, porównywalnych rynkach, czyli w innych miejscach. Orzecznictwo antymonopolowe przy ocenie kryteriów ceny nadmiernie wygórowanej w zasadzie odchodzi od analizy kosztowej, obarczonej w dużej mierze uwarunkowaniami subiektywnymi danego sprzedawcy na rzecz bardziej obiektywnych kryteriów porównawczych których zastosowanie wskaże jak przedmiotowe opłaty kształtują się na tle opłat konkurencji (wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 31 stycznia 1996 r. sygn. akt XVII Amr 60/95). Czynienie powyższych porównań jest niekiedy trudne, jako że z reguły występują w poszczególnych miejscowościach odmienne okoliczności, a przede wszystkim inna infrastruktura techniczna przy wykorzystaniu której prowadzona jest przedmiotowa działalność, skutkująca różnymi kosztami eksploatacji urządzeń. Jednak w niniejszej sprawie takie porównania mogą być przydatne jako poszerzające spektrum badań i dające pełniejszy obraz przedmiotu postępowania.

Z analizy porównawczej danych zawartych w tabeli nr 9 wynika, iż ceny wody i ścieków w Wałbrzychu dla gospodarstw domowych nie są nadmiernie wygórowane i plasują się na poziomie cen średnich w przypadku cen ścieków oraz na poziomie cen wysokich w przypadku cen wody. Należy jednakże zaakcentować, iż fakt ustalenia opłaty za wodę na poziomie cen wysokich (nawet ceny najwyższej) wśród badanych podmiotów nie daje podstaw do uznania, że WZWiK stosuje ceny nadmiernie wygórowane, naruszając art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej. Zgodnie z orzecznictwem (wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 30 października 1996 r. sygn. akt XVII Amr 43/96) dowodem na naruszenie wspomnianego przepisu przez Uczestnika byłoby pobieranie na innych rynkach **znacznie** niższych cen przez potencjalnych konkurentów danego podmiotu gospodarczego.

Urząd ustalił, iż pobierane przez WZWiK przedmiotowe opłaty - pomimo tego, iż cena wody dla gospodarstw domowych jest najwyższa w woj. dolnośląskim - nie odbiega **znacznie** od cen stosowanych przez inne podmioty działające w porównywalnych warunkach. Cena za dostarczanie wody dla gospodarstw domowych w Wałbrzychu jest tylko o 0,08 zł (4%) wyższa niż w Legnicy, o 0,15 zł. (7%) wyższa niż we Wrocławiu i o 0,16 zł.(7%) wyższa niż w Lubinie. Zdaniem Urzędu, powyższe różnice są nieznaczne, tym bardziej, że uwarunkowania techniczne WZWiK (teren pokopalniany, znaczna część sieci przebiega w terenie górzystym,) narażają ten podmiot na relatywnie większe koszty eksploatacyjne od przedsiębiorców prowadzących podobną działalność na terenie nizinnym. Jednocześnie, należy zaakcentować, iż przedmiotowa cena za dostawę wody w miastach woj. śląskiego (podobnie jak w Wałbrzychu teren pokopalniany) jest znacznie wyższa niż w Wałbrzychu np. w Katowicach i w Bytomiu wynosi obecnie 2,95 zł (netto) i jest o 34% wyższa niż w Wałbrzychu, w Chorzowie wynosi 2,98 zł. (netto) - wyższa o 35% od odpowiedniej ceny w Wałbrzychu. Cena za odprowadzanie ścieków dla gospodarstw domowych kształtuje się w Wałbrzychu na poziomie cen średnich wśród badanych miast.

Trzecim miernikiem jest dynamika wzrostu cen w latach 1999 - 2001. Ujęte w tabeli nr 9 dane wskazują, iż dynamika przedmiotowych opłat wśród badanych przedsiębiorstw w ww. okresie kształtuje się w przedziale 113% - 142% w przypadku cen wody oraz 113% - 194% za odprowadzane ścieki. W Wałbrzychu powyższa dynamika wynosi odpowiednio 122 % i 125%, a więc należy do najniższych w przypadku opłat za ścieki oraz kształtuje się na poziomie średnim w przypadku opłat za wodę.

Ostatnim czynnikiem (miernikiem) wziętym pod uwagę przez UOKiK jest wielkość zysku na sprzedaży 1 m³ wody i ścieków liczony jako różnica między jednostkową ceną sprzedaży a jednostkową ceną kalkulacyjną:

Kształtowanie się różnicy między ceną kalkulowaną a ceną obowiązującą za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków dla gospodarstw domowych.

tabela nr 11

	1999	2000	2001
Woda	- 0,11 zł.	- 0,39 zł.	0,00 zł.
Ścieki	0,18 zł.	- 0,06 zł.	0,00 zł.

Z powyższej tabeli wynika, iż 1999 r. WZWiK do każdego m³ dostarczonej wody dopłacał 0,11 zł. W 2000 r. dopłata ta zwiększyła się i wynosiła 0,39 zł./m³. Plan na 2001 r. zakłada stopniowe zniesienie dopłat czyli sprzedaży poniżej kosztów wytworzenia wody, co z ekonomicznego punktu widzenia jest całkowicie słuszne.

W przypadku cen za odprowadzanie ścieków należy zaznaczyć, że chociaż w 1999 r. Uczestnik osiągał 0,18 zł. zysku na 1 m³ odprowadzanych ścieków, to w 2000 r. ponosił już stratę, dopłacając 0,06 zł/m³. Plan na 2001 r. - podobnie jak w przypadku wody - przewiduje zniesienie dopłat.

Można więc stwierdzić, iż podwyżki opłat za dostarczaną wodę i odprowadzane ścieki dla gospodarstw domowych w Wałbrzychu w latach 2000 - 2001 nie miały na celu maksymalizacji zysku, lecz wyłącznie wyeliminowanie strat na sprzedaży wody i odprowadzaniu ścieków.

Reasumując, biorąc pod uwagę powyższe orzeczenia Sądu Antymonopolowego, a także w oparciu o dostarczone przez Uczestnika kalkulacje kosztów i inne dokumenty oraz na podstawie analizy porównawczej przedmiotowych cen w Wałbrzychu z cenami w innych miastach, UOKiK nie znalazł podstaw do stwierdzenia stosowania przez WZWiK praktyki ograniczającej konkurencję z art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej.

Mając powyższe na uwadze Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów orzekł jak w sentencji.

Od niniejszej decyzji służy odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji.

Z up. Prezesa UOKiK
Dyrektor Delegatury UOKiK we Wrocławiu
Zbigniew Jurczyk

Otrzymuje :

Wałbrzyski Związek
Wodociągów i Kanalizacji
Al. Wyzwolenia 39
58 - 300 Wałbrzych